

ด่วนที่สุด

ที่ ทส ๐๓๐๖/ ๑๐๖๘

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

๙๒ ซอยพหลโยธิน ๗ ถนนพหลโยธิน

แขวงสามเสนใน เขตพญาไท

กรุงเทพฯ ๑๐๕๐๐

๑๓ พฤษภาคม ๒๕๕๙

เรื่อง รายงานสรุปสถานการณ์และการดำเนินการแก้ไขปัญหาหมอกควันภาคเหนือของประเทศไทย ปี ๒๕๕๙

เรียน เลขาธิการคณะรัฐมนตรี

สิ่งที่ส่งมาด้วย หนังสือรองนายกรัฐมนตรีเห็นชอบให้เสนอคณะรัฐมนตรี

ด้วยกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ขอเสนอเรื่อง รายงานสรุปสถานการณ์และการดำเนินการแก้ไขปัญหาหมอกควันภาคเหนือของประเทศไทย ปี ๒๕๕๙ มาเพื่อให้คณะรัฐมนตรีทราบ โดยเรื่องที่เสนอดังกล่าวนี้นี้เข้าข่ายที่จะต้องนำเสนอคณะรัฐมนตรีตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการเสนอเรื่องและการประชุมคณะรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๔๘ มาตรา ๔(๑) ทั้งนี้ รองนายกรัฐมนตรี (พลเอก ประวิตร วงษ์สุวรรณ) กำกับการบริหารราชการ (กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม) ได้เห็นชอบให้นำเรื่องดังกล่าวเสนอคณะรัฐมนตรีด้วยแล้ว รายละเอียดปรากฏตามสิ่งที่ส่งมาด้วย

ทั้งนี้ เรื่องดังกล่าวมีรายละเอียด ดังนี้

๑. เรื่องเดิม

๑.๑ ในช่วงหน้าแล้ง (ตั้งแต่มกราคม-เมษายนของทุกปี) จะพบการเพิ่มสูงขึ้นของฝุ่นละอองจากหมอกควันในพื้นที่ภาคเหนือของประเทศไทย เนื่องจากความแห้งแล้งส่งผลให้เกิดการเพิ่มขึ้นของไฟป่าทั้งในประเทศไทยและประเทศเพื่อนบ้านในอนุภูมิภาคแม่โขง ได้แก่ สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และราชอาณาจักรกัมพูชา ประกอบกับในช่วงเวลาดังกล่าว เกษตรกรจะทำการเผาเศษวัสดุเพื่อเตรียมพื้นที่ทำการเกษตรในช่วงฤดูฝน สภาพอากาศที่แห้งและนิ่ง ภูมิประเทศเป็นแอ่งกระทะ เช่น แอ่งแม่ฮ่องสอน แอ่งเชียงใหม่-ลำพูน เป็นต้น ฝุ่นละอองไม่สามารถแพร่กระจายและแขวนลอยอยู่ในบรรยากาศได้นานไม่ตกลงสู่พื้นดิน ส่งผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพอนามัยของประชาชน ก่อให้เกิดความเดือดร้อนรำคาญ นอกจากนี้ ปัญหาหมอกควันยังส่งผลกระทบต่อสถานะเศรษฐกิจของพื้นที่ภาคเหนือ โดยเฉพาะอย่างยิ่งส่งผลกระทบต่อธุรกิจการท่องเที่ยว รวมถึงบดบังทัศนวิสัยการจราจรทั้งทางบกและทางอากาศ ซึ่งพบว่าการเลื่อนเที่ยวบินเนื่องจากทัศนวิสัยต่ำกว่าเกณฑ์ปลอดภัย

๑.๒ มติคณะรัฐมนตรีหรือคำสั่งที่เกี่ยวข้อง

คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ ๑ มีนาคม ๒๕๕๙ ให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาหมอกควันภาคเหนือ ปี ๒๕๕๙ และมอบหมายหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปปฏิบัติต่อไปตามที่กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเสนอ สำหรับงบประมาณในการดำเนินการให้เป็นไปตามความเห็นของสำนักงบประมาณ ทั้งนี้ ให้กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรับความเห็นของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติไปพิจารณาดำเนินการต่อไปด้วย

๒. เหตุผล ...

๒. เหตุผลความจำเป็นที่ต้องเสนอคณะรัฐมนตรี

สถานการณ์หมอกควันในพื้นที่ภาคเหนือของประเทศไทย เป็นปัญหามลพิษทางอากาศที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยและความเป็นอยู่ของประชาชนในพื้นที่ จำนวนผู้ป่วยด้วยโรคระบบทางเดินหายใจเพิ่มมากขึ้น และมลพิษหมอกควันที่ปกคลุมหนาแน่นส่งผลให้เกิดความล่าช้าของเที่ยวบินในเส้นทางเชียงใหม่ – แม่ฮ่องสอนในหลายวัน

๓. ความเร่งด่วนของเรื่อง

เป็นการรายงานสรุปสถานการณ์หมอกควันในพื้นที่ภาคเหนือของประเทศไทย เพื่อให้คณะรัฐมนตรีทราบ รวมถึงการรับมือกับสถานการณ์หมอกควันต่อไปในห้วงเวลาที่สภาพอากาศยังคงมีความแห้งแล้ง และคาดการณ์ว่าสถานการณ์มลพิษหมอกควันจะยังคงส่งผลกระทบต่อพื้นที่ภาคเหนือบางจังหวัดอย่างต่อเนื่องระยะหนึ่ง และส่งผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยของประชาชนในพื้นที่ ทั้งนี้ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จะได้รายงานสรุปสถานการณ์หมอกควันภาคเหนือให้คณะรัฐมนตรีทราบอีกครั้งเมื่อสถานการณ์กลับสู่สภาวะปกติ

๔. สารสำคัญ ข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย

๔.๑ สรุปสถานการณ์หมอกควันในพื้นที่ภาคเหนือของประเทศไทย ระหว่างวันที่ ๑ มกราคม ถึง ๑๕ เมษายน ๒๕๕๙ พบว่า ตั้งแต่กลางเดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๕๙ เป็นต้นมา พื้นที่ ภาคเหนือมีหมอกควันปกคลุมหนาแน่นเป็นบริเวณกว้างต่อเนื่องหลายวัน

๑) สาเหตุหลักเกิดจาก ๑. กิจกรรมการเผาในพื้นที่ โดยพื้นที่ป่าอนุรักษ์และพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ เกิดการเผาจากการบุกรุกพื้นที่ป่าเพื่อเพิ่มพื้นที่ทำกินจากการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากร และการขยายตัวอย่างรวดเร็วของการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ โดยเฉพาะในพื้นที่ที่มีความลาดชันทำให้ต้องเตรียมพื้นที่เพาะปลูกและกำจัดเศษวัสดุทางการเกษตรด้วยการเผา การเผาในพื้นที่ป่าเพื่อล่าสัตว์และหาของป่า และการเผาในพื้นที่รอบป่าและลูกกลามเข้าสู่พื้นที่ป่าเกิดเป็นไฟป่า สำหรับพื้นที่เกษตร มีการเพิ่มขึ้นของการปลูกพืชเชิงเดี่ยว โดยเฉพาะข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ซึ่งเกษตรกรจะเผาเพื่อเตรียมพื้นที่เพาะปลูกและกำจัดเศษวัสดุทางการเกษตรเช่นเดียวกับเกษตรกรในพื้นที่ป่าและพื้นที่ที่มีความลาดชันสูง ๒. ลักษณะภูมิประเทศและสภาพอุตุนิยมวิทยาของภาคเหนือเป็นแอ่งกระทะ ล้อมรอบด้วยภูเขาสูง และในช่วงหน้าแล้งอากาศแห้ง ความกดอากาศสูง ทำให้อากาศปิด หมอกควันไม่ฟุ้งกระจาย ๓. หมอกควันข้ามแดน จากภาพถ่ายดาวเทียมพบจุดความร้อนและหมอกควันหนาแน่นในอนุภูมิภาคแม่โขง โดยเฉพาะในสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ และสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ซึ่งมีชายแดนเขตติดต่อกับจังหวัดแม่ฮ่องสอน ตาก เชียงใหม่ เชียงราย พะเยา และน่าน ส่งผลให้หมอกควันถูกพัดพามากับลมและส่งผลให้ปริมาณฝุ่นละอองในจังหวัดดังกล่าวเพิ่มสูงขึ้นในวันที่ทิศลมพัดจากประเทศเพื่อนบ้านมายังประเทศไทย

๒) เมื่อพิจารณาจำนวนจุดความร้อนที่เกิดขึ้นใน ๙ จังหวัดภาคเหนือ เปรียบเทียบระหว่างปี ๒๕๕๘ และ ๒๕๕๙ ในระหว่างวันที่ ๑ มกราคม ถึง ๑๕ เมษายน พบว่าจุดความร้อนลดลงจาก ๙,๓๖๓ จุด ในปี ๒๕๕๘ เหลือ ๗,๕๕๐ จุด ในปี ๒๕๕๙ หรือลดลงร้อยละ ๑๙ ซึ่งนับว่าสามารถลดและควบคุมการเผาในพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งปี ๒๕๕๙ ภาคเหนือของประเทศไทยมีสภาพอากาศแห้งแล้งและอุณหภูมิสูงต่อเนื่อง ในช่วงเดือนมกราคมถึงเมษายน ทั้งนี้ สำหรับสัดส่วนจุดความร้อนที่พบในปี ๒๕๕๙ พบอยู่ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ คิดเป็นร้อยละ ๔๕ ป่าอนุรักษ์ คิดเป็นร้อยละ ๔๒ และพื้นที่เกษตร เขต สปก. และอื่นๆ คิดเป็นร้อยละ ๑๓

๓) ผลการติดตามตรวจวัดคุณภาพอากาศและสถานการณ์หมอกควัน ในระหว่างวันที่ ๑ มกราคม ถึง ๑๕ เมษายน ๒๕๕๙ จากสถานีตรวจวัดคุณภาพอากาศของกรมควบคุมมลพิษ จำนวน ๑๓ สถานี ใน ๙ จังหวัดภาคเหนือ พบปริมาณฝุ่นละอองขนาดเล็กกว่า ๑๐ ไมครอน (PM₁₀) สูงเกินเกณฑ์มาตรฐานต่อเนื่องหลายวัน (มาตรฐานฝุ่นละอองขนาดเล็กเฉลี่ย ๒๔ ชั่วโมง ต้องไม่เกิน ๑๒๐ ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร) เริ่มตั้งแต่กลางเดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๕๙ และเข้าสู่ช่วงวิกฤตในช่วงปลายเดือนมีนาคมต่อเนื่องถึงต้นเดือนเมษายน ๒๕๕๙ อย่างไรก็ตาม สถานการณ์หมอกควันภาคเหนือ ปี ๒๕๕๙ ดีขึ้นเมื่อเทียบกับปี ๒๕๕๘ โดยปริมาณฝุ่นละอองสูงสุดลดลงจาก ๓๘๑ ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร (มคก./ลบ.ม.) ในปี ๒๕๕๘ เหลือ ๓๑๗ มคก./ลบ.ม. ในปีนี้ นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาแยกรายจังหวัด พบว่า ๕ จังหวัด ได้แก่ เชียงราย เชียงใหม่ ลำปาง น่าน และตาก มีสถานการณ์ดีขึ้น ทั้งจำนวนวันที่ฝุ่นละอองสูงเกินมาตรฐานและปริมาณฝุ่นละอองสูงสุดมีค่าลดลง

นอกจากนี้ ปี ๒๕๕๙ หลายพื้นที่ได้รับผลกระทบจากหมอกควันข้ามแดน โดยเมื่อพิจารณาข้อมูลปริมาณฝุ่นละอองจากสถานีตรวจวัดคุณภาพอากาศของกรมควบคุมมลพิษในพื้นที่ชายแดนติดต่อประเทศเพื่อนบ้าน จำนวน ๒ สถานี ได้แก่ สถานีอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย และอำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดน่าน พบว่าได้รับผลกระทบจากหมอกควันข้ามแดนในระดับรุนแรง พบฝุ่นละอองสูงสุด ๓๐๕ มคก./ลบ.ม. ในวันที่ ๑๓ เมษายน ๒๕๕๙ ณ สถานีอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย ซึ่งจำนวนจุดความร้อนในประเทศเพื่อนบ้านมีจำนวนสูงมาก

๔.๒ สรุปการดำเนินงานเพื่อป้องกันและรับมือสถานการณ์หมอกควันภาคเหนือ

๑) การมอบนโยบายและซักซ้อมความเข้าใจหน่วยงานในพื้นที่ พลเอก สุรศักดิ์ กาญจนรัตน์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้ให้แนวทางการดำเนินงาน เพื่อเตรียมพร้อมรับมือสถานการณ์หมอกควัน ตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน ปี ๒๕๕๘ เพื่อให้ทุกหน่วยงานเตรียมพร้อมระดมสรรพกำลังเพื่อเฝ้าระวังและป้องกันไฟในพื้นที่เสี่ยง และทำความเข้าใจกับประชาชนในพื้นที่ โดยพื้นที่ป่าอนุรักษ์และป่าสงวนแห่งชาติ ให้เคลื่อนย้ายกำลังพลเจ้าหน้าที่ดับไฟป่าและอาสาสมัครในสังกัดกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืชและกรมป่าไม้เข้าเสริมในพื้นที่เสี่ยง ร่วมกับเจ้าหน้าที่จากกองทัพอากาศที่ ๓ กระทรวงมหาดไทย องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และเครือข่ายภาคประชาชน จัดทำแนวป้องกันไฟป่าลาดตระเวนดับไฟ รวมทั้งให้มีการบังคับใช้กฎหมายกับผู้กระทำความผิดโดยเคร่งครัดในช่วงเวลาห้ามเผาตามประกาศของจังหวัดต่างๆ

การดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาหมอกควันภาคเหนือ ปี ๒๕๕๙ เน้นป้องกันก่อนเกิดเหตุ โดยทุกภาคส่วน ทั้งหน่วยงานส่วนกลาง หน่วยงานส่วนภูมิภาค จังหวัด หน่วยงานท้องถิ่น กองทัพอากาศที่ ๓ และเครือข่ายภาคประชาชน ได้เตรียมการรับมือสถานการณ์มาตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน ๒๕๕๘ มีการวิเคราะห์สถานการณ์ พื้นที่เสี่ยง และเตรียมความพร้อมของสรรพกำลังทุกหน่วยเข้าประจำพื้นที่เสี่ยง จัดการเชื้อเพลิงในพื้นที่ป่า ทำแนวกันไฟ และการป้องกันไม่ให้เกิดการเผาในพื้นที่เกษตร เมื่อเข้าสู่ช่วงวิกฤต ตั้งแต่วันที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙ เป็นต้นมา ทุกภาคส่วนได้ระดมสรรพกำลัง อุปกรณ์เครื่องมือ ยานพาหนะ และอากาศยาน เข้าพื้นที่เพื่อเฝ้าระวัง ลาดตระเวน และดับไฟอย่างเต็มที่ ป้องกันไม่ให้เกิดการลุกลามของไฟ และได้มีการกำหนดช่วงเวลาห้ามเผาอย่างเด็ดขาด และบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวด โดยได้จับกุมผู้กระทำความผิดหลายราย นอกจากนี้ยังได้ดำเนินการสนับสนุนส่งเสริมบทบาทของอำเภอและตำบลในการควบคุมการเผาในพื้นที่ของตนเอง ซึ่งมีหลายพื้นที่ที่ประสบผลสำเร็จ เช่น ชุมชนปลอดการเผา และจะได้มีการขยายผลไปสู่พื้นที่อื่นเพื่อสร้างความยั่งยืนต่อไป

ทั้งนี้ คณะรัฐมนตรีได้อนุมัติงบกลางวงเงินกว่า ๔๐ ล้านบาท ให้ ๙ จังหวัดภาคเหนือดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการฯ นอกจากนี้ ตามแผนปฏิบัติการฯ ได้มีการจัดตั้งศูนย์อำนวยการป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟฟ้าและหมอกควันภาคเหนือ (ศอ.ปกป.) ๓ ระดับ (ระดับชาติที่กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมระดับภาคที่กองทัพอากาศที่ ๓ และ ระดับจังหวัดทั้ง ๙ จังหวัด) เพื่อเป็นกลไกหลักในการกำกับดูแล ประสานงาน และสั่งการในการแก้ไขปัญหาหมอกควันในพื้นที่ที่เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ขับเคลื่อนการแก้ปัญหาตามกลไกประชาารัฐ โดยสร้างเครือข่ายอาสาสมัครเฝ้าระวังการบุกรุกทำลายป่าไม้ และปัญหาไฟฟ้าหมอกควันผ่านเครือข่ายอาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้าน (ทสม.) สร้างศูนย์เรียนรู้หมู่บ้านปลอดการเผา พื้นที่ดอยอินทนนท์ ดอยสุเทพ - ปุย และพื้นที่โดยรอบ ดำเนินการเฝ้าระวังและดับไฟฟ้าในเขตป่าอนุรักษ์และป่าสงวนแห่งชาติ โดยจัดตั้งกองอำนวยการควบคุมไฟฟ้า ในพื้นที่ ๙ จังหวัดภาคเหนือ เพื่อระดมพลเจ้าหน้าที่ในการดับไฟจากนอกพื้นที่เข้ามาปฏิบัติการในพื้นที่ภาคเหนือ สร้างเครือข่ายความร่วมมือในการควบคุมไฟฟ้า ส่งเสริมการควบคุมไฟฟ้าขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประชาสัมพันธ์เชิงรุกโดยการมีส่วนร่วมผ่านสื่อทุกช่องทาง ออกประกาศกำหนดเขตควบคุมไฟฟ้า ลาดตระเวนป้องกันไฟจัดทำแนวกันไฟ รวมทั้งบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มข้นในพื้นที่ โดยมี กรมควบคุมมลพิษ และสำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ ทำหน้าที่ในการรายงานข้อมูลและแจ้งเตือนสถานการณ์ให้หน่วยงานต่างๆ ใช้ประกอบการวางแผนการดำเนินงาน และรายงานข้อมูลสู่สาธารณะผ่านช่องทางหลัก ได้แก่ ๑) เว็บไซต์ของกรมควบคุมมลพิษ air4thai.pcd.go.th และ ๒) แอปพลิเคชันบนสมาร์ตโฟน air4thai ซึ่งเชื่อมกับ Government Application Center (GAC)

กองทัพอากาศที่ ๓ ดำเนินการแก้ไขปัญหาหมอกควันภาคเหนือ ในฐานะเป็น ศอ.ปกป.ภาค โดยจัดตั้งชุดปฏิบัติการดับไฟฟ้า จำนวน ๔๐ ชุดปฏิบัติการ และชุดรณรงค์ จำนวน ๑๔ ชุดปฏิบัติการ เพื่อดำเนินงานในพื้นที่ ๙ จังหวัดภาคเหนือ โดยเน้นการปฏิบัติการเข้าถึงตำบลและหมู่บ้าน ดำเนินการรณรงค์ประชาสัมพันธ์ สร้างฝ่ายชะลอหน้า ร่วมลาดตระเวนป้องกันไฟ จัดทำแนวกันไฟ และดับไฟในพื้นที่ พร้อมทั้งจัดกิจกรรมหมู่บ้านเข้มแข็งคู่ขนานในพื้นที่ไปพร้อมกัน

๓) การดำเนินงานในระดับพื้นที่ ๙ จังหวัดภาคเหนือ จังหวัดขอนแก่นรับมาตรการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาอย่างเต็มที่ มีการสั่งการจากผู้ว่าราชการจังหวัดไปถึงระดับอำเภอ ตำบล และหมู่บ้าน เพื่อทำความเข้าใจกับชาวบ้านให้ลดการเผาพื้นที่ป่าและพื้นที่เกษตร เร่งจัดการเชื้อเพลิงและจัดทำแนวกันไฟในพื้นที่ป่า จัดตั้งคณะกรรมการระดับจังหวัด อำเภอ ตำบล จัดตั้งชุดปฏิบัติการเฝ้าระวังลาดตระเวน และดับไฟในพื้นที่ ในพื้นที่เกษตรมีการจัดอบรมเกษตรกรเพื่อให้ความรู้ในการจัดการเศษวัสดุเสริมการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ (ทำปุ๋ยหมักจากเศษวัสดุทางการเกษตร โกลบตอซัง ทำปุ๋ยพืชสด และน้ำหมักชีวภาพ สร้างชุมชนเกษตรปลอดการเผาต้นแบบ และอบรมแกนนำ ถ่ายทอดความรู้เพื่อการหยุดเผา ในเขตชุมชนและเมือง มีการออกเทศบัญญัติหรือข้อบังคับเกี่ยวกับการห้ามเผา ทุกจังหวัดเร่งประชาสัมพันธ์ทุกรูปแบบทุกช่องทาง โดยมุ่งเน้นในพื้นที่เสี่ยง มีการออกประกาศกำหนดช่วงวันห้ามเผาและบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด ป้องปรามผู้กระทำผิดในพื้นที่ป่า จังหวัดได้เจรจาเรื่องการลดผลกระทบจากหมอกควันข้ามแดนกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ (เมียวดีและท่าขี้เหล็ก) และขอให้ควบคุมจุดความร้อนในพื้นที่ ขอรับการสนับสนุนกำลังจากทหารในการลาดตระเวน ป้องกัน และดับไฟ มีการแจ้งเตือนประชาชนอย่างทันทั่วทั้งที่ในกรณีที่พบฝุ่นละอองสูงเกินค่ามาตรฐาน และมีการฉีดโปรยละอองน้ำเพื่อลดผลกระทบจากหมอกควัน โดยจังหวัดได้รายงานผลการปฏิบัติงานผ่านศูนย์เฝ้าระวัง ติดตามสถานการณ์ และประสานข้อมูลสถานการณ์หมอกควันภาคเหนือ (War Room) ภายใต้อำนวยการป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟฟ้าและหมอกควันแห่งชาติเป็นประจำทุกวันจันทร์

๔.๓ สถานการณ์หมอกควันในพื้นที่ภาคเหนือของประเทศไทย ระหว่างวันที่ ๑๖ ถึง ๒๙ เมษายน ๒๕๕๙

๑) ปี ๒๕๕๘ หลังวันที่ ๑๕ เมษายน สถานการณ์หมอกควันในภาคเหนือได้กลับสู่สภาวะปกติ ฝุ่นละอองอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานทุกสถานี แต่ในปี ๒๕๕๙ เกิดความแห้งแล้งต่อเนื่องและยาวนาน ทำให้นับจากวันที่ ๑๖ เมษายน ๒๕๕๙ เป็นต้นมา พื้นที่ภาคเหนือของประเทศไทยยังคงได้รับผลกระทบจากสถานการณ์หมอกควันอย่างต่อเนื่อง จากข้อมูลจำนวนจุดความร้อนรวมในระหว่างวันที่ ๑๖ - ๒๘ เมษายน ๒๕๕๙ พบจุดความร้อนมากถึง ๑,๖๖๕ จุด เพิ่มขึ้นกว่า ๓ เท่าของข้อมูลปี ๒๕๕๘ ในช่วงเวลาเดียวกัน และยังคงพบจุดความร้อนหนาแน่นในสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ และสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

๒) ปริมาณฝุ่นละอองที่ตรวจวัดได้ ระหว่างวันที่ ๑๖ - ๒๙ เมษายน พบว่าในปี ๒๕๕๘ ไม่พบฝุ่นละอองสูงเกินเกณฑ์มาตรฐานทั้ง ๙ จังหวัดภาคเหนือ แต่ในปี ๒๕๕๙ พบฝุ่นละอองเกินมาตรฐานบางสถานี โดยพบค่าสูงสุด ๓๑๕ มคก./ลบ.ม. ที่สถานีอำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย และตั้งแต่วันที่ ๒๑ เมษายน ฝุ่นละอองในภาคเหนือมีแนวโน้มลดลง เหลือเพียง ๔ จังหวัด ได้แก่ เชียงใหม่ เชียงราย น่าน และลำปาง ที่ฝุ่นละอองยังคงสูงเกินเกณฑ์มาตรฐานเล็กน้อย (ตรวจวัดปริมาณฝุ่นละอองได้ในช่วงระหว่าง ๑๒๔-๑๗๒ มคก./ลบ.ม.)

๔.๔ มาตรการเร่งด่วนรับมือสถานการณ์ และการแก้ไขปัญหาหมอกควันอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

๑) พลเอก สุรศักดิ์ กาญจนรัตน์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้เป็นประธานในการประชุมเพื่อติดตามผลการดำเนินงานและมอบนโยบายการรับมือสถานการณ์หมอกควันช่วงหลังการห้ามเผาที่จังหวัดได้กำหนดไว้ ในวันที่ ๘ เมษายน ๒๕๕๙ โดยได้กำชับทุกหน่วยให้ยังคงเฝ้าระวังอย่างต่อเนื่อง โดยให้มีการสับเปลี่ยนกำลังพลเพื่อลดความเหนื่อยล้า รวมถึงเน้นย้ำให้จังหวัดกำหนดมาตรการควบคุมการเผาหลังพ้นช่วงเวลาห้ามเผาที่กำหนด ให้ความรู้และเข้าถึงชุมชนเพื่อสร้างความตระหนักและการมีส่วนร่วมในการลดการเผาต่อเนื่องจนพ้นหน้าแล้ง ปี ๒๕๕๙ ประชาสัมพันธ์สร้างความเข้าใจเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนพฤติกรรมไม่จุดไฟเผาป่าหาของป่าในพื้นที่เกษตร และหันมาเป็นแนวร่วมเครือข่ายลดการเผากับภาครัฐ รวมถึงให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาอย่างยั่งยืน ทั้งการปรับเปลี่ยนชนิดพืชและพฤติกรรมการเกษตรให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม การดำเนินมาตรการลดการเผาในพื้นที่ราบ การขยายผลโครงการพระราชดำริเพื่อลดการเผาและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ การทำฝายชะลอน้ำและป่าเปียกเพื่อเพิ่มความชุ่มชื้นในพื้นที่ และการจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืน

๒) การแก้ไขปัญหาหมอกควันข้ามแดนในภูมิภาคอาเซียนอย่างยั่งยืน ปี ๒๕๕๙ หลายพื้นที่ได้รับผลกระทบจากหมอกควันข้ามแดน โดยเฉพาะสถานีตรวจวัดคุณภาพอากาศของกรมควบคุมมลพิษที่ตั้งอยู่ใกล้ชายแดน เช่น อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดน่าน และจังหวัดแม่ฮ่องสอน ดังนั้น กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จึงให้ความสำคัญกับการประสานประเทศเพื่อนบ้านเพื่อแก้ไขปัญหาหมอกควันข้ามแดนอย่างยั่งยืน รวมถึงการจัดทำและผลักดันให้ ASEAN Haze-Free Roadmap ซึ่งประเทศไทยเป็นเจ้าภาพในการจัดประชุมอาเซียนเพื่อยุติการเกิดหมอกควัน เมื่อวันที่ ๗-๙ มีนาคม ๒๕๕๙ ที่ผ่านมา ได้รับความเห็นชอบและนำไปสู่การปฏิบัติโดยเร็ว เพื่อก้าวไปสู่วิสัยทัศน์การเป็นภูมิภาคอาเซียนปลอดหมอกควันในปี ๒๕๖๓ ตามถ้อยแถลงของ พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ในการประชุมสุดยอดอาเซียนในปีที่ผ่านมา

๓) กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้ขอให้จังหวัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินมาตรการลดและควบคุมการเผาในที่โล่งอย่างต่อเนื่องต่อไป ระดมสรรพกำลังเฝ้าระวังและดับไฟอย่างเต็มที่ หลายจังหวัดได้กำหนดการจัดระเบียบการเผาในพื้นที่ (ระดับอำเภอ) หลังพ้นจากช่วงเวลาห้ามเผาที่จังหวัดกำหนด รวมถึงมาตรการสร้างความยั่งยืน เช่น พื้นที่ป่าที่ได้รับการเสียหายจากไฟป่าหรือการบุกรุก สร้างแนวร่วมชุมชนในการจัดการไฟป่า อนุรักษ์ป่า ลดการเผาในพื้นที่ป่า และอยู่ร่วมกับป่าอย่างยั่งยืน โดยเฉพาะชุมชนติดป่า ส่งเสริมเครือข่ายเกษตรกร/ชุมชนปลอดการเผา และแนวทางเกษตรยั่งยืนเพื่อลดการเผาในพื้นที่เกษตรในระยะยาว โดยสนับสนุนการทำการเกษตรปลอดการเผา การปลูกพืชทางเลือกทดแทนการปลูกข้าวโพดบนพื้นที่สูง ส่งเสริมการใช้ประโยชน์เศษวัสดุการเกษตร โดยไม่เผาด้วยวิธีที่เหมาะสมกับสภาพปัญหาและสภาพพื้นที่ เช่น สนับสนุนการใช้ประโยชน์จากเศษวัสดุทางการเกษตร การทำปุ๋ยหมัก การผลิตพลังงานทดแทน ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคเอกชนที่มีส่วนได้เสียในการจัดการเศษวัสดุทางการเกษตรโดยไม่เผา สร้างแรงจูงใจให้บริษัทเอกชนดำเนินโครงการ CSR ด้านการลดการเผาและหมอกควัน รวมถึงการเจรจาและดำเนินงานเพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์การเป็นภูมิภาคอาเซียนปลอดหมอกควัน (Haze-Free ASEAN) ผ่านการสนับสนุนด้านวิชาการและการพัฒนาศักยภาพในการจัดการหมอกควันข้ามแดนให้แก่ประเทศเพื่อนบ้าน การจัดโครงการฝึกอบรมการติดตามตรวจสอบคุณภาพอากาศและการจัดการปัญหาหมอกควันให้กับประเทศเพื่อนบ้าน และการเจรจาในระดับพื้นที่ชายแดนกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และสหภาพเมียนมาร์ ในการควบคุมการเผาบริเวณพื้นที่ชายแดนต่อไป

๕. ข้อเสนอของส่วนราชการ

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ขอเสนอรายงานสรุปสถานการณ์หมอกควันในพื้นที่ภาคเหนือของประเทศไทย ปี ๒๕๕๙ เพื่อคณะรัฐมนตรีทราบ

จึงเรียนมาเพื่อโปรดนำกราบเรียนนายกรัฐมนตรีเพื่อเสนอคณะรัฐมนตรีทราบต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

พลเอก

(สุรศักดิ์ กาญจนรัตน์)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

กรมควบคุมมลพิษ

สำนักจัดการคุณภาพอากาศและเสียง

โทร. ๐ ๒๒๙๘ ๑๓๑๑-๑๖

โทรสาร ๐ ๒๒๙๘ ๕๓๘๙

E-mail thalearnsak.p@pcd.go.th